

Muistelmia matkastani Uhtuan maakuntapäiville keväällä 1920

Kirj. Wasili Keynäs

Wasili Keynäs oli Repolassa seminaarin johtajana, kun hänet valittiin Repolan kunnan edustajaksi Uhtuan maakuntapäiville. Nämä muistelmat hän on kirjoittanut Berliinissä helmikuussa 1921.

W. Keynäs matkusti Berliiniin yhdessä maisteri Herman Stenbergin kanssa. Tarkoituksena oli neuvotella eräiden valtioiden edustajien kanssa avusta Karjalan itsenäisyyspyrkimyksissä.

Suunnitellut tapaamiset eivät todennäköisesti toteutuneet, joten aikaa jäi muistelmien kirjoittamiseen.

Muistelmien alussa mainittu Omelien kylän opettajatar oli Tatjana Tserni, myöhemmin tunnettu nimellä Toini Kälviäinen.

Maaliskuun 15. päivänä lähdin Repolan kunnan edustajana suoraan selkosien halki Uhtuaa kohti. Repolasta oli kyllä valittu toiset edustajat, mutta nämä eivät syystä tai toisesta voineet lähteä ja kun käännettiin puoleeni ja kun Helsingissä Itä-Karjalan toimikunnassa myönnettiin matkaa varten seminaarinjohtajan toimesta lomaa, olin valmis lähtemään toivoen siellä voivani tehdä jotain Karjalan asian hyväksi.

Sijaisista oli puute, mutta lähtöni edellisenä päivänä sattui tarkastaja Petro tulemaan matkoilta ja kun hän oli aikaisemminkin ollut sijaiseni, ei siis sekään tuottanut estettä matkalleni. Hevoskyyti ensin Omeliaan oli hyvä. Täällä käväisän koulua ja edellistalvasta oppilastani, nykyistä opettajataria tapaamassa. Eteenpäin sain kyydin Niikkana-ukon (Romanaisen) hevosessa. Hänen kotonaan Saarenpään kylässä yövyimme. Sovin hänen kanssaan siitä, että hän lähtee seuraavana päivänä minua opastamaan 50-virstaiselle salotaipaleelle Miinoaan asti.

Hiihtäen salojen halki Saarenpään Miinoaan

Oppaani olikin niitä vanhan kansan karjalaisia, joilta ei sanat salahan jouda. Eikä Marttina-ukko Repolan kirkolla suotta kehnut Niikkanaan paikallistuntemusta tai paleella sanoessaan: "Niikka-

na tuntou joka männynper-sien koko selkosella."

Aamulla ani varhain aamiaisien syötyämme pistimme sukset jalkoihimme, eväsreput ja pyssyt selkäämme ja rupe-simme painelemaan pitkin Roukkulan järven siloista pin-taa. Oli mainio suksikeli ja oppaani alituisesti puhellessa peurajahdista ja hirvenhiih-dosta kuluihin aika ja taival nopeasti. Järvi oli kymmenen virstaa itä ja jokaisesta lah-desta ja niemestä oppaalla oli jotakin kerrottavaa. Vaikka oli näin aikainen vuodenaika emmekä osanneet avistaa metsojen soidinajan vielä ole-van, oli kumminkin samana aamunakin ollut siinä mäen rinteellä, johon nousimme järveltä, aika temmelys käyn-nissä. Paikka oli entuudestaan kuuluisa kiimapaikka. Ja ei-kös siinä istuessamme metso lentää suhauttanut ylitsemme liityen läheiseen puuhun. Var-mana ja kokeneena metsämie-henä lähti oppaani sitä tähy-mään, mutta hanki narisi siksi lujaa, että pian oli metso ties-sään. Niikkana-ukko oli vain pahoillaan siitä, ettei tiedetty lähteä puolenyön aikana mat-kalle, jolloin olisi keritty par-haaseen metsokonserttiin. Sovittiin samalla, että kun parin viikon kuluttua palaan, niin pari yötä vietetään läheisessä metsäpirtissä.

Keli oli metsässäkin hyvä, lunta paljon ja hanki kovaa. Lähes satakunta hirveä oli jo Saarenpään ja Muujärven sa-lolla sinä keväänä saanut heit-tää henkensä sitkeiden repola-laisten hiihtäjien tuliluikuista.

Mekin toivoimme tapaavam-me matkallamme peuraa tai hirven jäljet. Siksi oli meillä pyssy kummallakin. Oppaal-lani oli kaiken varalta hirven-hiihtosuksetkin jaloissaan. Minun maantie- ja kilpahiih-tosukseni eivät olisi sopineet-kaan sellaiseen hiihtoon. Em-me kumminkaan sattuneet näkemään ainuttakaan jälkeä.

Puolimatassa teimme erään puron varrelle nuotion ja söimme teen kanssa muka-na olevia eväitä. Lopputaipa-leella kävi niin hullusti, että eräässä jyrkässä myötämässä katkesi toinen suksisauvani, mikä sitten hidastutti kulkuani. Kerkesimme kumminkin siinä 6 aikana Kuhmoniemen puoleisiin Viiangin (?) taloi-hin, josta minun oli yksin määrä jatkaa matkaani karja-laiseen Miinoan kylään.

Täällä kumminkin sattui olemaan suomalainen sotilas-patrulli, joka vaati meitä heti lähtemään Kalliojärven ky-lään tutkittavaksi, koska oppaani oli ollut aseensa kanssa Suomen puolella ilman kirjal-lisia todisteita. Minä olisin saanut heti jatkaa matkaani. Sovimme kumminkin niin, et-tä minä tein tuon mutkan, et-tei oppaani, vanhan ja väsy-neen miehen, tarvinnut lähteä ylimääräiselle hiihtomat-kalle. Kalliojärvellä sain sitten soti-laiden luona viettää penkillä yöni.

Punainen etappikylä Miinoan

Aamulla otin sitten kyyti-

hevosen puolentoista penin-kulman päässä olevaan Miinoan kylään. Kuhmoniemen näytti olevan varsin huono kä-sitys Miinoan kylästä. Ihme-teltiin kovasti, mitenkä minä uskallan sinne mennä. En to-siaan uskaltanut peljätä koko matkalla, vaikka syytä olisi ollutkin. Liikkuihin näissä kylissä ja taipaleilla punaisten vakoojijoita ja väitettiinpä koko Karjalan olevan punaisen. Miinoan kylään nähden väite lienee pitänyt paikkansa, sillä pitkin talvea oli sinne ja sen kautta karannut kymmeniä pahantekijöitä Suomesta. Miinoan kyläläiset suojelivat näitä, koskapa lienevät saaneen jonkinlaista korvausta tästä.

Kuten myöhemmin on sel-vinnyt, onkin juuri Miinoan kylä ollut punaisten tärkeä etappipaikka. En karjalaisena miehenä tahtonut kiinnittää näihin seikkoihin enempää huomiota, vaan käskin kyyti-poikani ajaa rohkeasti kylään. Taisi tuloni herättää kylässä jonkin verran huomiota, koskapa miehiä alkoi kokoontua Suavasen taloon, johon ajoimme. Mielenkiintoa lie-nee myös herättänyt käsivar-ressani oleva Repolan suoje-luskunnan nauha. Mitään ei tapahtunut minulle ja kyyti-poikani ei pysähtynyt syöttä-mään, vaan ajoi yhtä kyytiä kaiken varalta takaisin Suo-men poolelle.

Mainitussa talossa pidettiin minua vieraana, kuten karja-laisten hyvä tapa on aina ol-lut. Nyt lienee siihen lisäksi vaikuttanut se, että mainit-tuun perheeseen toin terveiset Repolassa naimisissa olevalta talon tyttäreltä. Uhtuan maa-kuntapäivät oli se mahtisana, joka liikkui kaikkien huulilla ja joka minuakin suojeli osal-taan matkalla.

Hevosella Luvajärven kautta Kostamukseen

Miinoasta ja lähikylistä oli-vat edustajat jo edellisenä päi-vänä lähteneet Uhtuaa kohti. Senpä vuoksi otin heti syötyä-

mi kyytihevosen mainitusta ta-
lostta Luvajärvelle asti. Ennen
lähtöäni tuli Suavasen vanha
isäntä metsästä kotiin. Hän
on yksi niitä Karjalan vanhoja
aatelisiäjäännöksiä, joita vielä
siellä täällä Karjalassa tapaa.
Kunpa Karjalan miehet ym-
märtäisivät pitää arvossa
omaamaansa sekä henkisesti
että ruumiillisesti ilmenevää
jaloutta, olisi Karjalan tule-
vaisuus kaikesta huolimatta
taattua, ajattelin lähdeTTYäni
Miinoasta eteenpäin.

Jo Miinoan kylään tullessa-
ni tuli pitkiä hevosjonoja vas-
taani. Nyt niitä kulki sekä
yönten että vastaan yhä
enemmän. Ne olivat Vienan-
Karjalan alakyliä hevosia,
jotka hakivat oman Toimi-
kuntansa Suomesta hankki-
mia viljoja. Se oli hankalaa
tuo viljan kuljetus satojen
virtojen päästä, mutta tyyty-
väisiä oltiin, kun niinkin oli
asiat saatu järjestetyiksi.

Luvajärven kylään kerke-
simme vielä samana iltana ja
kun arvelin saavuttavani toi-
set Uhtualle menevät edusta-
jat, niin jatkoin matkaani läpi
yön toisella hevosella Kosta-
muksen kylään. Yöllä alkoi
sataa tihuuttaa lunta ja pari
kertaa hevonenkin eksi tieltä
pois, mutta onnellisesti lo-
puksi aamuyöllä kylään pääs-
tiin. Taloon päästyäni menin
heti nukkumaan.

Kun sitten myöhemmin he-
räsini, näin useita varsin syn-
kän näköisiä kasvoja ympäril-
läni. Eniten lienee tähän vai-
kuttanut mainittu takkini hi-
hassa oleva valkoinen nauha.
Kuulin, miten miehet siitä pu-
huivat ja kyselivät toisiltaan,
mikä tämä kulkija mahtaa ol-
la miehiään. Pyssyni oli vas-
takkaisella seinällä, mutta tas-
kuaseeni oli vieressäni. Eipä
kumminkaan näihin tarvinnut
turvautua, sillä samassa tuli
huoneeseen lapsuuteni tuttava
ja koulutoveri, jonka kanssa
Vuokkiniemen pappilassa
tankattiin venäläistä 'aspuja-
keriä'. Tämä selitti miehille
entisyyteni ja asia oli selvä.

Sain myös tarkan tiedon
suomalaisen retkikunnan ja
'otradan' välisen taistelun vai-
heista tässä kylässä. Suoma-
laiset olivat tässä, kuten mo-
nessa muussakin paikassa
Karjalassa, tulleet yllätetyiksi.
Niemekkeellä olevasta koulu-
rakennuksesta vain pari retki-
kuntalaista veneellä pelastui.
Mm. kaatui täällä joukon ur-
hoollinen johtaja J. Väisänen.
— Se oli surullinen tarina ja
kyläläisten viha näytti edel-
leen kytevän suomalaisia koh-
taan.

Sain myös kuulla, että olin
yöllä sivuuttanut Kontokin,
jossa toiset edustajat olivat
pitäneet illalla kokouksen ja
yöpyneet sinne. En ruvennut

heitä odottamaan ja kun oli
vielä kolme päivää maakunta-
päivien alkamiseen, niin en
lähtenytäkään, viisaasti kyllä,
kuten myöhemmin huomasiin,
suoraan Kenttijärven kautta
Uhtualle, vaan suksella Vuok-
kiniemeä kohti.

Tuiskua ja pyssyjen pauketta

Parinkymmenen virstan
päässä oli sukulaistalo ja sin-
ne ajattelin pian hiihtäväni. Se
oli kumminkin helpommin
sanottu kuin tehty. Ei ollut ni-
mittäin tällä välillä kuin yhdet
suksen jäljet ja kun melkein
heti kylästä lähdeTTYäni rupesi
sataa tihuuttamaan lunta,
niin peittyivät jäljet ja sum-
mamutikassa sain varsinakin
loppumatkan hiihtää. Myös
rupesi puolimatassa suksen
pohjia jäätämään, mikä hi-
dastiutti aika lailla kulkuani,
kun ei ollut mukanani min-
käänlaista suksivoidetta.

Tällä taipaleella kuulin
tuon tuostakin metsästä am-
pumista, milloin lähempää,
milloin kauempaa. Aluksi ar-
velin sitä vain metsämiesten
paukauksiksi, mutta kun ne
tihenivät, niin rupesin jo ajat-
telemaan, että taisi sittenkin
oikea sotapauke olla kysy-
myksessä. Puhuttiin nimittäin
kaikissa niissä karjalaisissa

kylissä, missä olin käynyt, et-
tä suuria venäläis-punaosas-
toja oli tulossa karjalaisiin
kyliin ja että kielletään maa-
kuntapäivien pito. Kun ei
paukuttajia näkynyt eikä ollut
luultavaa, että vihollisjoukot
täällä tietämällä taipaleella
ovat, niin en minäkään tietä-
nyt sen enempää peljätä.

Heti puolenpäivän jälkeen
saavuini Riinuonjärvelle suku-
laistaloon, jossa olin pikku-
poikana usein ollut kestäissä eli
'adivoissa'. Siitä oli jo yli kak-
sikymmentä vuotta, kun vii-
meksi olin siellä käynyt ja ta-
lon silloiset haltijat olivat jo
aikoja sitten muuttaneet tur-
peen alle. Nykyinenkään Ri-
nuonjärven Tanila-isäntä ei
ollut eilispäivän lapsia. Ukko
körylās istui kenkiä neulo-
massa, kun astuini pirttiin.
Tervehdin karjalaksi ja kysyin
Tanilalta kätellessä, vieläkö
hän mahtoi tuntea vierasta.
Puhuteltu katsoi kauan sil-
miin ja sanoi harvakseen:
"Onpahan niinkuin Ondrein
Vasselei olisi, vaan enpä tiijä,
oletko se?"

Siitäpä se sitten puhe alkoi.
Sauna pistettiin heti lämpiä-
mään eikä matkan jatkami-
sesta sinä päivänä saanut pu-
huakaan. Tanila oli myöskin
yksi niitä Karjalan erikoi-
suuksia, joita eräiden ominai-
suuksiensa vuoksi laajalti
mainitaan. Hän puhelee har-

SUOMEN KANSAN KESÄINEN ITSENÄISYYSJUHLA JOENSUUSSA 6.-14.6.

Tule mukaan itsenäisyyden juhluvuoden kesän suurimpaan musiikkitapahtumaan Joen-
suun Laulujuhille. 66 huippuluokan konserttia - seitsemän tilausteosta, yli sata
ilmaistapahtumaa, Euroopan pieniä kansoja, mm. sukulaiskansojamme IVY:n alueelta,
karjalainen Jarmanka, tanssia, iloa ja elämää yhdeksän päivää!

Nämä juhlat eivät unohdu!

OHJELMATIEDOT, VARAUKSET:

Joensuun Laulujuhlat Koskikatu 1, 80100 Joensuu 973-1675330, fax 973-1675320

Liput Lippupalvelun myyntipisteistä tai Pilettipuodista, puh. 973-1675 222

vakseen ja joka sanan painoleen, mutta ei niin vakavaa, ettei hän saattaisi pistää hauskaa joukkoon. Jo hänen vaimonottonsakin oli hänelle kuvaavaa. Tulevaa puolisoansa hän ei nähnyt ennen kuin häissään ja sielläkin vain nimeksi. Kun hän sitten vei nuorikkonsa kotiin, virkkoi hän vähän aikaa tätä tarkasteltuaan: "A kaunis sie olet." Saattoi siis olla tyytyväinen kauppaansa.

Huonoja uutisia

Aamulla tuli taloon kotivävy Vuokkiniemestä tuoden sen tiedon, että kaikki Väliaikaisen Toimikunnan palveluksessa olleet suomalaiset ovat kiireesti poistuneet Suomeen, että bolsevikit ovat tulleet Uhtualle ja että mahdollisesti jo tänään tulevat Vuokkiniemeen. Heidän yhteinen neuvonsa oli, että paras oli minun heti palata nahkani säilyttämiseksi samaa tietä takaisin kuin olin tullutkin.

Ainakin Vuokkiniemeen päätin kumminkin lähteä. Kun siis hevonen oli tarpeeksi kauan syönyt, lähdimme ajamaan. Matkalla tapaamani henkilöt vahvistivat miehen

tiedot oikeiksi. Vuokkiniemeen bolsevikit eivät kuitenkaan vielä tulleet. Ajoimme siis suoraa päätä vanhaan kotiini ja siellä puhelimitse asiasta ja tilanteesta selkoa ottamaan. Oli nimittäin hiljattain saatu vedetyksi puhelinlanka Suomussalmelta Uhtualle ja tähän lankaan oli Vuokkiniemen puhelin yhdistetty.

Suomussalmelta Raatteesta sain kuulla, että sinne olivat tulleet paitsi Karjalassa olleet suomalaiset myöskin Suomessa olevien karjalaisten maakuntapäiville valitsemat edustajat. Kukaan heistä ei kumminkaan epävarman tilanteen vuoksi aikunut Karjalan rajojen sisäpuolelle. Minua sen sijaan kehoitettiin menemään Uhtualle.

Uhtualla olevat Väliaikaisen toimikunnan jäsenet taas ilmoittivat, että kylään oli tullut 200 bolsevikkia, joiden päällikkö, komisari Aleksandroff oli vakuuttanut, että maakuntapäivät saadaan rauhassa pitää ja että kehenkään ei kosketa. Täällä myöskin pidettiin välttämättömänä, että matkustan Uhtualle.

Ennen kuin ratkaisevaa päätöstä tein, tahdoin ottaa asioista niin perinpohjaiset tiedot kuin mahdollista. Sitä

en kumminkaan voinut tehdä, sillä Uhtualla pidettiin todennäköisenä, että bolsevikit olivat yhdistäneet omat aparaattinsa puhelinjohtoon ja seurasivat tarkkaan puheluita. Tämän vuoksi yöllä salaa irroitin luotettavien paikkakuntalaisten avustamana Uhtuan langan, joten sain vapaasti olla yhteydessä Raatteen kanssa. Tällöin sain selville, miten oli pääpiirteissään suunniteltu maakuntapäivät, mitä tärkeimpiä asioita piti siellä päätettävänä jne. — Aamulla oli Uhtuan johto jälleen kunnossa ja myös oma päätökseni matkani suunnasta oli varma.

Päätin kaikesta huolimatta mennä Uhtualle. Tiesin, että kehittyneitä voimia maakuntapäiviltä puuttui ja siksi tiesin omat vähäiset voimani siellä tarvittavan. En myöskään osannut pitää tätä matkaa itselleni vaarallisena, koska olin karjalaista syntyperää, karjalaisen kunnan edustaja; olin toiminut tähän asti etupäässä vain sivistys- ja kansanvalistuksen alalla. Karjala oli tavallaan auttanut bolsevikkejä taistellessaan vapautensa puolesta Pohjois-Venäjän valkoisia vastaan, ja ne rauhoittavat tiedot, jotka Uhtualta sain, vaikuttivat osaltaan päätökseeni.

Isän kera Uhtualle

Edellisenä iltana Raatteen tilaamani hevosen annoin kääntyä itää kohden vuokkiniemelaisten ihmeeksi. Mukana seurasi isä-ukko valokuvauskoneineen. Siinä Ylä-Kuittijärven ulapoita ajellessa varmistui entistä enemmän oma uskoni karjalaisiin voimiin ja Karjalan onnelliseen tulevaisuuteen. Tämä tulevaisuuden usko tuntui olevan niissäkin henkilöissä, joita matkan varrella olin tavannut. Epävarmuus oli samalla uuden tilanteen johdosta huomattavissa. Huhuja jos jonkinlaisia liikkui kansan keskuudessa.

Vuokkiniemestä lähteissä sain kuulla, että 75 menevää bolsevikkia oli tulossa vastaan. Vasta Kormuslahdella, lähellä Uhtuata ilmaantuivat nämä eteeni. Joukon komisari kysyi tiukasti papereitani. Annoin hänelle suomenkielisen Repolan kunnan valtakirjan. Katseltuaan sitä vähän aikaa huudahti hän: "Tshto takoi?" Sanoin suomeksi meneväni Uhtuan maakuntapäiville. Lieneeö oman turkkinsa huonous ja minun paremmuus vaikuttanut sen, että hän tosi-

aan pitkän ajan katsoi turkkiini. Ei kumminkaan puhunut mitään, vaan antoi valtakirjani lopuksi takaisin ja käski ajaa edelleen.

Kormuslahden Uhtuan puoleisessa rannassa olivat matkalaiset katkaisseet tilapäisen puhelinjohtoon (oli nimittäin pitkin järveä pantu johto tilapäisesti seipäiden varaan. Maata myöten laitettiin paraikaa varsinaista johtoa). Katkaissun johdon korjasimme tilapäisesti. Taisivat tämän toisella rannalla menevät katkasijat nähdä, mutta eivätpä takaisinkaan tulleet. Tästä korjauksesta oli se hyöty, että saatoimme edelleen, joskin varsin varovaisessa muodossa olla vielä seuraavankin päivän Raatteen kanssa yhteydessä. Sen jälkeen kun bolsevikit miehittivät Vuokkiniemen, ei enää puhelinta voitu käyttää.

Kiireisiä kokousvalmisteluja

Saavuttuani Uhtualla ajoin suoraan seminaarirakennukselle, jossa Toimikunnan virasto sijaitti. Täällä näkyy tyytyväisyys tuloni johdosta olevan yleinen. Ensimmäinen tehtäväni oli tutustua tilanteeseen. Se ei suinkaan monesta syystä näyttänyt valoisalta.

Ilmeni nimittäin, että kaikki maakuntapäiviä varten tehdyt kirjalliset alustukset, selostukset, avauspuhe ym. olivat kiireessä joutuneet Suomeen menneiden mukaan, että paikkakunnalla olevat bolsevikit olivat jo aloittaneet voimakkaan agitatsioonityön, että he aikovat käyttää kaikki voimansa vaikuttaakseen maakuntapäivien päätöksiin ja että maakuntapäivämiehistä oli paljon heikkoa ainesta.

Aloin siis yhteisesti Toimikunnan kanssa suunnitella asioita, koska ne olivat kokonaan epävarman tilanteen takia keskeneräisiä. Kun näytti, että kokous ainakin voidaan aloittaa, niin päätimme tositarmolla käydä asioihin heti käsiksi. Lamaantuneet mielet virkistyivät, uutta elämänsuuntaa syntyi niihinkin, jotka olivat jo kaiken toivonsa menettäneet. Päätimme siis tärkeimmät asiat saada kiireellisesti ratkaistuksi ja valita valmistusvaliokunnat eri asioita pohtimaan, kun oli peljättävissä, että kokous hajoitetaan. Työsuunnitelman ja alustuksen laatiminen jäi jo tuloiltana tehtäväksi. (jatkuu)

KAINUUN MATKA

TOIMISTO - TRAVEL AGENCY

LAATUMATKOJA KARJALAAN KESÄLLÄ 1992

- * "LÖNNROTIN JALANJÄLJILLÄ" kulttuurimatkat Vuokkiniemen alueelle.
2—3 päivän, lähdöt KAINUUSTA, pienryhmille 7—9 h.
Lähdöt muualta sopimuksen mukaan.
Lähdöt joka viikko 1.6. alkaen.
 - * KOSTAMUS
2—3 päivän, lähdöt KAINUUSTA joka viikko.
1 päivän, lähdöt KAINUUSTA joka viikko.
Lähdöt muualta sopimuksen mukaan.
 - * KARJALAN KIERROKSET
5 päivän, ryhmille edullisesti.
 - * UHTUA, RUKAJÄRVI, REPOLA, JYSKYJÄRVI jne.
ryhmille edullisesti.
- PYYDÄ TARJOUS ASIAINTUNTIALTA!
LAATUMATKAT LAATUBUSSEILLA (A. Kyllönen Oy)!

- * KAINUUN MATKATOIMISTO Ky
Koulukatu 14 88900 KUUSMO
puh. 986-520421, 50256 fax 986-520428
- * Pohjolankatu 27 87100 KAJAANI
puh. 986-120568, 120569 fax 120563
- * Kauppakatu 17—19 89600 ÄMMÄNSAARI
puh. 986-711565 fax 711651